

Білавич Ю. Ю.

*студент факультету міжнародних економічних відносин
Ужгородського національного університету*

Стебляк Д. М.

*доктор філософії,
викладач кафедри міжнародної політики
Ужгородського національного університету*

Bilavych Yurii

*Student of the Faculty of International Economic Relations
Uzhhorod National University*

Steblyak Diana

*Doctor of Philosophy,
Lecturer of the Department of International Politics
Uzhhorod National University*

ІНОЗЕМНИЙ КАПІТАЛ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Анотація. У статті аналізуються сучасні аспекти іноземного інвестування перехідного періоду. В умовах глобалізації світової економіки залучення іноземного капіталу через банківську сферу вітчизняної економіки має багато переваг і відіграє дуже важливу роль. Дослідження, проведені експертами Світового банку, стверджують, що в більшості випадків приплив іноземного капіталу в банківський сектор може мати значний вплив на макроекономічні показники всієї економіки. Беручи до уваги політику доступу України до іноземних інвестицій, можна сказати, що нинішня політика країни в цьому питанні досить гнучка. У сучасних ринкових умовах, в умовах війни, питання іноземних інвестицій в український банківський сектор стоїть дуже гостро та дуже актуально.

Ключові слова: іноземний капітал, міжнародний банк, інвестування, Україна, банківський сектор, Національний банк України, валютний курс, іноземна валюта, політика.

Вступ і постановка проблеми. Банківська система – важливий компонент функціонування фінансової складової державності. Вона забезпечує стабільність валютного курсу, мобільності грошей та інших аспектів.

В період війни українська банківська система зазнала суттєвих обмежень та регуляції задля збереження економічної стабільності держави. Іноземні інвестиції в банківський сектор зазнали сильного впливу, тому ми провели всебічний аналіз в статті.

Забезпечення стійкості банківської системи у військовий період та валютних надходжень є запорукою успіху та стабільності української гривні в майбутньому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Іноземний капітал в банківському секторі України доволі широка тема. Окремі її аспекти аналізували такі відомі економісти, як: Жирій К., Семенча І. Є., Руденко В., Редчук Д. та інші.

Важливо зазначити, що ситуацію з банківською системою в умовах широкомасштабних військових дій вивчали такі науковці, як: Прокопенко Н., Мирончук В. Слід зазначити, що основним джерелом моніторингу нинішньої ситуації залишаються офіційні сайти Національного банку України та Кабінету Міністрів України.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз впливу іноземного капіталу на стан банківської системи України.

Результати дослідження. У широкому розумінні сьогоденні банківська система – це складна і цілісна система, що складається із сукупності елементів, з урахуванням їх адекватності та взаємодії, яка має здатність розвиватися як єдине ціле, у процесі розвитку вона зазнавала послідовних змін. Складності протягом певного історичного періоду та етапу диференціації, тісно взаємодіє з усім зовнішнім середовищем, виступаючи підсистемою більш загального утворення – фінансової (і економічної) системи країни.

Система Світового банку в сучасній літературі визначається як система з чотирирівневою структурою:

1) наднаціональні банківські та фінансові організації, що діють під егідою міжнародних організацій;

2) Центральний банк зазвичай контролює діяльність національних комерційних банків;

3) Глобальний багатонаціональний банк із розгалуженою системою відділень дочірніх банків. Значна частина капіталу ТНВ виведена з-під юрисдикції центрального банку, який контролює його діяльність;

4) Комерційні банки, на частку яких припадає понад 90% усіх банківських систем [9].

Багато відомих економістів розглядають економічну глобалізацію як гру, під час якої з'являються нові можливості та нові загрози, з якими необхідно своєчасно боротися на основі побудови грамотної національної політики [3].

Відповідно до проміжного звіту про функціонування фінансового сектору України після воєнного стану, опублікованого Національним банком України 3 березня, інформувалося про те, що в період з 24 по 28 лютого обсяг вільних коштів на рахунках у населення зріс. Причиною цього є регулярне надходження виплат, у тому числі заробітної плати [5].

Крім того, НБУ вдалося запобігти впливу депозитів завдяки безперебійній роботі системи безготівкових розрахунків. У свою чергу, оскільки банки мають велику кількість високоліквідних активів, є можливість підтримувати безперебійну роботу системи, за потреби ці активи можна використовувати для оплати своїх зобов'язань за строковими вкладками населення навіть у таких складних умовах. Ще одним фактором підтримки банківської системи є запроваджене в перший день воєнного стану банковою рефінансування, яке станом на 3 березня використовували 29 банків. При цьому загальна заборгованість банків за

таким рефінансуванням становила 20,2 млрд грн, менше 3% депозитів [4].

З метою подальшої підтримки ліквідності банківської системи Правління НБУ прийняло такі рішення:

Призупинити аукціони з розміщення депозитних сертифікатів на 14 днів. Заявки на рефінансування будуть оголошені відповідно до напрямку розвитку національних умов. Підвищення критеріїв обов'язкового бронювання, яке набуло чинності в лютому 2022 року, буде скасовано.

З 24 лютого фондовий ринок продовжив роботу лише у сфері випуску та обслуговування військових ОВДП, які були випущені у два раунди на загальну суму 40 млрд грн. Страховики, безпосередньо пов'язані з закордонними грошовими переказами через міжнародні договори перестраховування, опиняються в особливо важкому становищі. У відкритому листі Нацбанк звернувся до міжнародних партнерів з проханням відстрочити виплати та продовжити виконання зобов'язань з перестраховування. Незважаючи на складні зовнішні умови, у фінансовому секторі ще є місце для стабільності. Уряд за підтримки міжнародних агентств робить усе можливе, щоб зберегти таку ситуацію й надалі. Питання залишаються лише щодо тривалості воєнного стану та географії поширення військових дій.

Міжнародне рейтингове агентство Fitch Ratings [12] підвищило довгостроковий кредитний рейтинг України в іноземній валюті з RD («обмежений дефолт») до CC (можливий дефолт). Покращено у зв'язку з реструктуризацією зовнішнього боргу. Україна і кредитори домовилися про відстрочку платежів на 24 місяці.

Водночас агентство вважає, що війна триватиме щонайменше до 2023 року, тому держборг перевищить 100% ВВП, що посилить економічний тиск. Зокрема, важливо провести аналіз структури банківської системи (рис. 1).

Проаналізувавши динаміку кількості банків, що працюють в Україні за останні 5 років (рис. 1), можна побачити, що з кожним роком кількість банків зменшується. Найбільше падіння припало на 2018 рік – 5 банків. Зменшуйте на 2 банки щороку після цього. Щодо іноземних банків, то їхня кількість залишалася стабільною у 2020 та 2021 роках – 33, зі зменшенням на 1 у 2018 році та на 2 у 2019 році. Протягом аналізованого періоду кількість банків зі 100% іноземним капіталом не змінилася (23 банки) [6].

Fitch Ratings [12] прогнозує, що інфляція в Україні прискориться з 22,2% у липні до 30,0% до кінця 2022 року та залишиться на високому рівні в 2023 році в середньому на рівні 20,0%. Міжнародні резерви Національного банку України на 1 липня 2022 року впали до \$22,8 млрд з \$2,3 млрд у червні. Основним напрямком зменшення міжнародних резервів у червні стали продаж національними банками іноземної валюти на ринку (майже 4 млрд доларів США) та виплата іноземної валюти в рахунок погашення державного боргу (близько 800 млн доларів США). І навпаки, іноземна валюта (близько 2,8 мільярда доларів), що надходить на рахунок українського уряду в Українському національному банку, допомагає підтримувати міжнародні резерви.

Зокрема, 967,4 млн дол. отримали від Світового банку 779 млн дол. – від уряду Канади 479,4 млн дол. – від Японського агентства міжнародного співробітництва, 354,2 млн дол. – розміщення з валютних облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП). Графік змін в ПІІ зображено на рис. 2.

З рис. 2 бачимо що зміни прямих іноземних інвестицій в банківський сектор мало таку тенденцію: щорічно інвестиції знижуються та навіть мали від'ємний результат на кінець 2019 року в розмірі -98 млн дол. США.

Під час війни було вжито та реалізовано низку заходів щодо відновлення банківського сектора.

1. Забезпечити стабільність роботи банківської системи під час війни. Наразі Національний банк України вжив низку заходів для продовження нарахування та виплати заробітної плати, стипендій, пенсій та державної допомоги під час воєнного стану. Вже згаданою постановою вводяться тимчасові обмеження щодо зняття готівки з рахунків клієнтів, заборона видачі готівки в іноземній валюті з рахунків клієнтів, призупинення роботи валютного ринку в Україні, фіксація офіційних курсів іноземних валют тощо. Завдяки оперативному реагуванню на ситуацію в Україні вдалося забезпечити відносну фінансову стабільність громадян, які можуть знімати готівку, переказувати кошти, оплачувати покупки та підтримувати Збройні Сили України [1].

2. Розвивати управління ризиками. Ще в 2014 році в прогнозах НБУ враховувався ризик ескалації конфлікту з РФ. У НБУ є чіткий план дій, спрямований на забезпе-

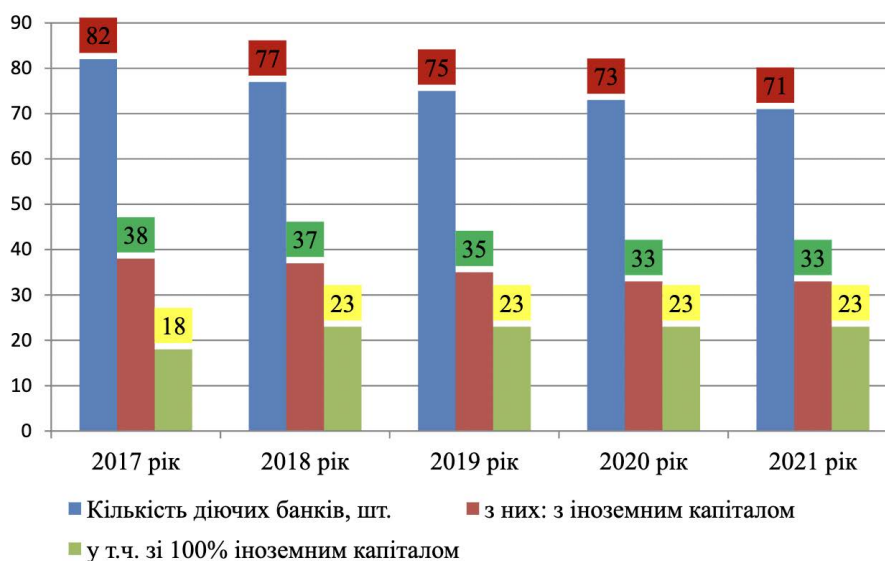

Рис. 1. Кількість діючих банків в Україні за 2017–2021 роки, шт.

Джерело: [6]

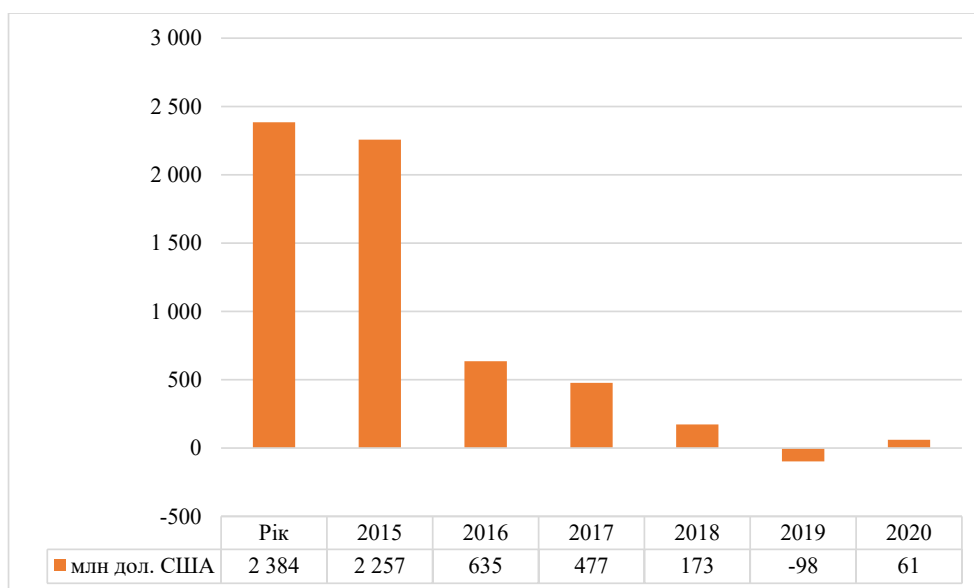

Рис. 2. Графік зміни прямих іноземних інвестицій з 2015 по 2022 рр. у банківський сектор України (млн дол.)

Джерело: [8]

чення стабільного функціонування банківської системи. Такі плани розробляються Банком на замовлення Національного банку України. Особливу увагу приділено стійкості банківських установ до кібератак, що забезпечує безперерійність фінансових операцій під час війни. Усе це свідчить про те, що Національному банку України та українським банкам необхідно продовжувати роботу над розвитком систем управління ризиками для прогнозування ризиків, визначення їх ймовірних розмірів і наслідків, запобігання або зменшення пов'язаних з ними збитків [2].

3. Перехід на цифрові перекази. Цифровізація банківської галузі почалася після банківських реформ 2014–2016 років, і лише в ці роки почали активно використовувати дистанційні фінансові послуги. У 2020 році Національний банк України анонсував розвиток «безготівкової економіки» [6]. Урядова законодавча реформа щодо ідентифікації та автентифікації клієнтів за допомогою системи BankID НБУ сприяла розвитку безготівкової економіки. Використання системи BankID Національного банку України дає змогу державі аутентифікувати громадян у дії, що особливо важливо у воєнний час, коли громадянам надається грошова допомога в рамках забезпечення. Крім того, банки можуть відкривати рахунки громадянам, які не можуть зайти у відділення. Завдяки використанню хмарних сервісів, навіть якщо інфраструктура фізично пошкоджена, банк може зберегти дані, необхідні для подальших операцій.

4. Безготівковий розрахунок. Коли почалася війна, люди зіткнулися з нестачею грошей. Потім це вирішується шляхом надання можливості знімати кошти в касі торгового підприємства. Однак у «гарячих точках» все ще існує проблема доставки його до відділень і банкоматів. Ще одна проблема, з якою стикаються українці, полягає в тому, що вони втрачають можливість знімати гроші зі

своїх банківських скриньок, поки відділення закриті. Усе це вказує на необхідність популяризації безготівкових розрахунків, які можна здійснювати стабільно та безперерійно навіть в умовах війни.

5. Система електронних платежів. Безготівкові розрахунки неможливі без стабільної роботи електронних платіжних систем. До нього підключені всі українські банківські установи, і він може розплачуватися з клієнтами, як зазвичай у воєнний час.

6. Міжнародна фінансова підтримка. Під час війни стабільність банківської системи значною мірою залежала від міжнародної фінансової підтримки. По-перше, необхідна основна частина економічної діяльності в Україні та за кордоном. Не менш важливі внутрішні ресурси країни. Реалізація цих заходів забезпечить дотримання цих принципів і збереже довіру до банківського сектору, який змушений працювати в умовах війни.

Висновки. Отже, провівши дослідження іноземного капіталу в банківській системі України ми дійшли висновку, що відтік ПІІ відбувся ще в четвертому кварталі 2021 року під час публікації іноземної військової розвідки щодо можливості широкомасштабної війни і продовжився навесні 2022 року.

Національний банк України ввів суттєві регулятори та проводить перемовини з іноземними контрагентами задля забезпечення стабільності банківської системи. Зокрема, встановлювався фіксований валютний курс на міжбанківські розрахунки, вводились обмеження на зняття валюти за кордоном, тощо.

Іноземні агентства прогнозують погіршення ситуації проте пролонгація виплат за зобов'язаннями та макрофінансова допомога від міжнародних партнерів забезпечує короткотермінову стабільність в банківському секторі України.

Список використаних джерел:

1. Аналіз основних фінансових показників діяльності банків України. URL: <http://www.ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/509/495> (дата звернення: 21.09.2022).
2. Випробування війною: ситуації в економіці та на фінансових ринках України. *LB.ua*. URL: https://lb.ua/blog/bogdan_danylysyn/523177_viprobuvannya_viynoyu_situatsii.html (дата звернення: 18.09.2022).

3. Жирій К. Як банки допомагають вистояти економіці та громадянам у часи війни. *unian.ua*. 2022. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/yak-banki-dopomagayut-vistoyati-ekonomici-ta-gromadyanam-u-chasi-viyni-novini-ukrajina-11753254.html> (дата звернення: 18.09.2022).
4. НБУ про фінансовий стан банківської системи під час війни. *finbalance.com.ua*. 2022. URL: <https://finbalance.com.ua/news/bankivska-sistema-ukrani-popri-viynu-zumila-zbilshiti-depozitniy-i-kreditniy-portfel> (дата звернення: 18.09.2022).
5. НБУ зафіксував офіційний курс гривні до долара США на новому рівні та вжив низку додаткових заходів для збалансування валютного ринку та підтримання стійкості економіки в умовах війни. *bank.gov.ua*. 2022. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/nbu-zafiksuvav-ofitsiyniy-kurs-grivni-do-dolara-ssha-na-novomu-rivni-ta-vjiv-nizku-dodatkovih-zahodiv-dlya-zbalansuvannya-valyutnogo-rinku-ta-pidtrimannya-stiykosti-ekonomiki-v-umovah-viyni> (дата звернення: 18.09.2022).
6. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 09.09.2022).
7. Пігулка для економіки: як cashless впливає на фінансове здоров'я України. *epravda.com.ua*. 2020. URL: <https://www.epravda.com.ua/projects/interkassa/2020/11/4/666073/> (дата звернення: 18.09.2022).
8. Прямі іноземні інвестиції з 2002 по 2022 рр. в Україні. *Рейтинги банківських послуг України: порівняння депозитів, кредитів, кредитних карток та інших продуктів, новини банків на Bankchart.com.ua*. URL: https://bankchart.com.ua/spravochniki/indikatory_rynka/foreign_direct_investment (дата звернення: 18.09.2022).
9. Семенча І. С., Руденко В. І. Аналіз сучасного стану активів банків та джерела їх формування. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 11. С. 790–793.
10. Чому українські банки стабільні навіть під час війни. *oschadbank.ua*. 2022. URL: <https://www.oschadbank.ua/news/comu-ukrainski-banki-stabilni-navit-pid-cas-vijni-26>
11. Редчук Д. Як захистити свої дані і не стати легкою здобиччю для віртуальних злочинців? *epravda.com.ua*. 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/08/4/690011/7> (дата звернення: 18.09.2022).
12. Fitch Ratings: Кредитні рейтинги та аналіз за фінансовий березень. URL: <https://www.fitchratings.com/research/sovereigns/fitch-upgrades-ukraine-to-cc-17-08-2022> (дата звернення: 18.09.2022).

References:

1. Analiz osnovnykh finansovykh pokaznykiv diyal'nosti bankiv Ukrainy [Analysis of the main financial indicators of Ukrainian banks]. Available at: <http://www.ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/509/495> (accessed 21 September 2022).
2. Vprobuvannya viynoyu: sytuatsiyi v ekonomitsi ta na finansovykh rynkakh Ukrainy [Trial by war: situation in the economy and financial markets of Ukraine]. *LB.ua*. Available at: https://lb.ua/blog/bogdan_danylysyn/523177_vprobuvannya_viynoyu_situatsii.html (accessed 18 September 2022).
3. Zhyriy K. (2022) Yak banky dopomahayut' vystoyaty ekonomitsi ta hromadyanam u chasy viyny [How banks help the economy and citizens survive in times of war] *unian.ua*. Available at: <https://www.unian.ua/economics/finance/yak-banki-dopomagayut-vistoyati-ekonomici-ta-gromadyanam-u-chasi-viyni-novini-ukrajina-11753254.html> (accessed 18 September 2022).
4. NBU pro finansovyy stan bankiv's'koyi systemy pid chas viyny (2022) [NBU on the financial condition of the banking system during the war] *finbalance.com.ua*. Available at: <https://finbalance.com.ua/news/bankivska-sistema-ukrani-popri-viynu-zumila-zbilshiti-depozitniy-i-kreditniy-portfel> (accessed 18 September 2022).
5. NBU zafiksuvav ofitsiynyy kurs hryvni do dolara SSHA na novomu rivni ta vzhyyv nizku dodatkovykh zakhodiv dlya zbalansuvannya valyutnogo rynku ta pidtrymannya stiykosti ekonomiky v umovakh viyny (2022) [The NBU fixed the official exchange rate of the hryvnia to the US dollar at a new level and took a number of additional measures to balance the currency market and maintain the stability of the economy in wartime conditions] *bank.gov.ua*. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/nbu-zafiksuvav-ofitsiyniy-kurs-grivni-do-dolara-ssha-na-novomu-rivni-ta-vjiv-nizku-dodatkovih-zahodiv-dlya-zbalansuvannya-valyutnogo-rinku-ta-pidtrimannya-stiykosti-ekonomiki-v-umovah-viyni> (accessed 18 September 2022).
6. Ofitsiynyy sayt Natsional'noho banku Ukrainy [Official website of the National Bank of Ukraine]. Available at: <https://bank.gov.ua/> (accessed 09 September 2022).
7. Pihulka dlya ekonomiky: yak cashless vplyvaye na finansove zdorov'ya Ukrainy (2020) [A pill for the economy: how cashless affects the financial health of Ukraine] *epravda.com.ua*. Available at: <https://www.epravda.com.ua/projects/interkassa/2020/11/4/666073/> (accessed 18 September 2022).
8. Pryami inozemni investytsiyi z 2002 po 2022 rr. v Ukrainu. *Reytnyhy bankiv's'kykh posluh Ukrainy: porivnyannya depozytiv, kredytiv, kredytnykh kartok ta inshykh produktiv, novyny bankiv na Bankchart.com.ua* [Direct foreign investments from 2002 to 2022 in Ukraine. Ratings of Ukrainian banking services: comparison of deposits, loans, credit cards and other products, bank news on Bankchart.com.ua]. Available at: https://bankchart.com.ua/spravochniki/indikatory_rynka/foreign_direct_investment (accessed 18 September 2022).
9. Semencha I. Ye., Rudenko V. I. (2016) Analiz suchasnoho stanu aktyviv bankiv ta dzhherela yikh formuvannya [Analysis of the current state of bank assets and sources of their formation]. *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky*, no. 11, pp. 790–793.
10. Chomu ukrainski banky stabilni navit' pid chas viyny (2022) [Why are Ukrainian banks stable even during the war]. *oschadbank.ua*. Available at: <https://www.oschadbank.ua/news/comu-ukrainski-banki-stabilni-navit-pid-cas-vijni-26>
11. Redchuk D. (2022) Yak zakhystyty svoyi dani i ne staty lehkoju zdobychchyu dlya virtual'nykh zlochynstiv? [How to protect your data and not become easy prey for virtual criminals?] *epravda.com.ua*. Available at: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/08/4/690011/7> (accessed 18 September 2022).
12. Fitch Ratings: Kredytne reytnyhy ta analiz za finansovyy berezen' [Fitch Ratings: Credit ratings and analysis for fiscal March]. Available at: <https://www.fitchratings.com/research/sovereigns/fitch-upgrades-ukraine-to-cc-17-08-2022> (accessed 18 September 2022).

FOREIGN CAPITAL IN THE BANKING SYSTEM OF UKRAINE

Summary. A characteristic feature of the third millennium is the deepening of the globalization of economic processes and the integration of world financial systems, and the servicing of national economies by the banking system today cannot be done without the participation of foreign capital. Entry of foreign capital into the banking system of Ukraine has become an objective process of inflow of foreign investments. As world practice shows, the presence of foreign capital in the national banking systems of both industrialized and transition economies is an integral component of economic development. The modern aspects of foreign investment in the transition period are analyzed in the article. In the conditions of globalization of the world economy, the attraction of foreign capital through the banking sector of the domestic economy has many advantages and plays a very important role. Studies conducted by World Bank experts claim that in most cases, the inflow of foreign capital into the banking sector can have a significant impact on the macroeconomic indicators of the entire economy. Taking into account the policy of Ukraine's access to foreign investments, it can be said that the current policy of my country in this matter is quite flexible. In modern market conditions, in the conditions of war, the question of foreign investment in the Ukrainian banking sector is very acute and very urgent. The banking sector is stable and liquid, as it was before the crisis caused by the war. First, banks provide payment services to individuals and legal entities. Free business funds and a significant part of household savings are kept in bank accounts. These funds are used by banks to provide loans. The harmonious and uninterrupted operation of banks in wartime is more important than usual. The banking industry survived the first months of the war with minor losses thanks to the timely actions of the National Bank and banks to ensure the uninterrupted functioning of financial institutions. The economy continues to function and adapt to new conditions. Last but not least, this became possible thanks to the uninterrupted functioning of the banking system. In the first hours of the large-scale invasion, the NBU introduced a number of measures that not only quelled panic among Ukrainians, but also restored trust in banks and increased account balances.

Key words: foreign capital, international bank, investment, Ukraine, banking sector, National Bank of Ukraine, exchange rate, foreign currency, politics.